

MIKALOJAUS HUSOVIANO

GIESMĖ

APIE STUMBRO IŠVAIZDĄ, ŽIAURUMĄ IR MEDŽIOKLĘ

KROKUVOJE

AMDXXIII

IŠ NAUJO PARENGTA

PETROGRADE

IŠLEISTA IMPERATORIŠKOSIOS MOKSLŲ AKADEMIJOS

MDCCCLV

Jo Prakilnybei
Karališkosios Didenybės Sekretoriui
LIUDVIKUI ALFIJUI

Liudvike, pavedu Tau savo šitą mažutę knygele
Ir meldžiu, Tu pirmiau perskaityk, ko ji verta.
Jeigu nerasi joje, kas ausį valdovės užgautų,
Ji tegu būna tada kaip dovanėlė maža.
Tavo kilnumas, ne aš, Tau nurodo, kad tai padarytum,
O už viską didžiai būsiu dėkingas aš Tau.

Dar neseniai aš Romoj buvau ir kartą žiūrėjau
Čia su minia didžiule jaučių žaidimų vienu.
Kai grumtynių žiauriųjų sąmyšy jaučiai jau šėlo,
Kūnu stabdydami ten debesis iečių aštrių,
Ir nuo vylyčių smigių, kaskart įniršimui didėjant,
Vyrus vikriuosius dažnai blokšdavo jie mirtinai,
Kai aš stebėjau, kaip jie sužvėrėję pradėdavo siausti
Ir nuo plojimų audros, ir nuo įgytų žaizdų, —
Man apie šiaurės girias užsiminė mano bičiuliai,
Prašomas jų, aš ėmiau pasakot jiems atvirai.
Daug aš kalbėjau tada apie medžiokles įvairiausias,
Jėgą žvėrių, betgi man pakenkė toji kalba:
Įpareigojo mane, kad viską giesmėj pakartočiau,
Ir įsakė jie man darbą pradėti tuojau.
Tiesą pasakius, tatai ne savo noru mes rašom
Čia apie stumbrą, kuris šitoks bausis ir žiaurus.
Kraują praliejęs žmogaus, jis didelę garbę įgyja,
Žinomas šiaurės krašte savo žudynėm baisiom.
Jis man ne kartą yra tiek baimės gėdingos įvaręs, —
Priešiška liaudis tada spiaudės, kai bėgau nuo jo.
Liaudis mažiau pastabi, bet dabar man didesnis pavojus:
Mokytų vyrų būry reikia ginklus išmėgint,
Tad gal dabar arba po sunkiąja našta aš suklupsiu,
Ar susilauksiu garbės iš palankių man žmonių.
Kad, paragintas to, kuriam tiek daug aš skolingas, —
Jo neapvilčiau ir jam žodį galėčiau tesėt, —
Sukaupiau savo jėgas apmąstyti tuščią šaltinį:
Duodu, ką gali mums duot ta nederlinga dirva.
Dar neseniai atvykom Italijon, man nematyton,
Ir, kaip įsakė jie mums, audžiame veikalą šį.
Nuo tolimųjų krantų, kaip svečias, čionai atkeliavęs,
Aš teisėtai tiktai vieno dalyko prašau:
Nieks tenegeidžia, kad būtų kilniau apie tai pasakyta.
Aš parašysiu, kiek reiks patį dalyką pažint.
Tai, kokia plunksna rašau, tu žinai, o skaitytojau mielas:
Plunksnas strėlinėj nešuos, šoną apsunkinęs ja.
Popierių, kai tik rašau, iš jos aš sau išsitraukiu,

Zvimbdamos strėlės ore lekia žudyti staiga.
Tu parašysi geriau, aš lanką tvirčiau dar įtempiau,
Lygūs mes būsim abu, nors ir skirtingu menu.
Bet svetimšalio eilių nepulkit, jei jūs neišmanot,
Skvarbūs yra, — nuostabu, — mano strėlių smaigaliai.
Jie, išvirtai nuoduose, tokią didelę turi galybę,
Jog dėl žaizdelės menkos sužeistas miršta nuo jų.
Koks po šiaurės miškų šlaitus bėginėjau kadaise,
Toks į pušynų tankmės eiti pas žvėris rengiuos.
Kaip ten bebūtų, tikrai klaidus būna miškas kiekvienas,
Te manose eilėse baubia baisusis žvėris
Ir, tiems beaidint garsams, kartu tegu mums jos parodo,
Kokiu balsų darnumu skamba manoji giesmė.
Šitas siaubingas žvėris, Lietuvos miškų išaugintas,
Toks neregėtas ūgiu, tau pasirodys savu:
Jeigu, netekęs jėgų, jis mirdamas galvą nulenkia,
Jo tarpuragėj net gali trys vyrai susėst.
Sprandas jo mums iš tiesų toks didelis dar neatrodys,
Jeigu palyginsim jį mes su kitais jo nariais.
Styri baisiausia barzda gaurais plačiai išdraikytas,
Akys, pasruvę krauju, žėri siaubingu rūsčiu.
Karčiai, nuo sprando žemyn nutįsę, vėduojas ant menčių,
Dengia jie kaktą, kelius, driekias visa krūtine.
Jeigu daiktus didžius palyginsim mes su mažaisiais,
Tąsyk medžiotojų mums žodžiai šie tiks įprasti:
Visas lyg mūsų ožys gaurais iš priekio apaugęs,
Nors jo kūno nariai jautį tuoj primena mums.
Jojo tamsi spalva — juoda ir kartu parudavus;
Tarsi geltonai juoda būtų iš jų abiejų.
Man nuostabu, kad anksčiau kai kurie ir kitaip jį aprašė;
Aš nematau, jog tam būtų kokia priežastis.
Nesuprantu, kam ragus iš nosies plačiosios jie veda
Ir kodėl sako, kad jo visiškai kūnas kitoks,
Kam jie baidyklės baisyos jam didžiulę dar pridėda lūpą! —
Tai jau ne mano, bet jų šitokis stumbras yra.
Daug aš dalykų senų esu skaitęs iš rusiškų knygų, —
Jųjų kalba reiškama graikų raidyno ženklais...
Šioji tauta juos kada saviems reikalams panaudojo
Ir susiejo pati puikiai prabočių garsus;
Vietų ten daug įvairių, ir daugelį žygių jos mini,
Dar praeity atliktų į tolimesias šalis;
Gyvulio tokio ten nėra paminėta, nebent tik prieš tvaną
Jis dar galėjo išlikt šiaurės šaltajam krašte.
Plinijus aiškiai yra paminėjęs ir stumbrą, ir taurą,
Jaučiais vadindamas juos šiaurės miškingoj šaly.
Niekas nėra už taurus žiauresnio, kaip sako senoliai, —
Lenkijos kraštas juos girioj augina savoj.
Sako, jog niekur nėra kitos pasaulyje vietos,
Kad ten sklistų gandai: būna taurų miškuose.
Stumbras labai panašus žiaurumu, jį vadina karčiuotu;
Jei kas jį nori pažint tas tepaskaito bent kiek.

Nėr abejonės, kad daug kas sakys, jog tai aš išgalvojau,
Ir kad tokia jo galva, sunkiai, gal būt, patikės,
Kam dar šaltųjų pūgų miškuos neteko patirti.
Betgi ryžtuosi pradėt, ką besakytų kas nors,
Kad tik galėčiau laisvai papasakot aš apie visa,
Ką jau kartu su manim daugelis žino gerai,
Kur aš praleidau tuomet niekada negražinamą laiką.
Vengiau mokslo tada, nekenčiau jo iš tiesų,
Siekiu jo gi dabar aš visom net širdies, proto galiom,
Gaudau nūnai jį visur — spendžiu tinklus įvairius.
Užkampy aš nelindžiu, bet stropiai laiką medžioju,
Kurs nuo mokslų manų buvo pagrobtas seniau;
Jokia gudrybe tu jo nepagausi ir nesulaikysi —
Net išradimais jokiais, jeigu jis kartą pražus.
Tad ir težūna — tikrai įstatymų leisti likimui
Mes juk negalim, skubaus darbo nedelskim atlikt.
Ką man daryt? Negaliu čia mokytiems nieko nurodyt,
Kokias skaityti knygas ir gal senuosius raštus,
Kad sužinotų iš jų, kokie stumbro nariai ir koks kūnas,
Ir kur galėtų atrast tai parašyta aiškiau.
Teko galvoti man daug, bet niekas nepaaiškėjo.
Ir manyčiau, jog jis slėptųs lig šiolei miškuos,
Jeigu lombardų žygius vaizdavęs Diakonas Paulius
Būtų didžiulių narių jo neaprašęs tada;
Rašo jisai, kaip kada iš teisingo senelio girdėjo:
Gali penkiolika net vyrų ant kailio jo tilpt.
Tokiu kailiu nesistebiu aš nei ragais jo didžiuliais,
Nes savo rankom dažnai pats aš nulauždavau juos.
Kas ir bebūtų, padės man ilga patirtis bemedžiojant,
Vargas, taip pat ir sunki manojų amžiaus dalia.
Nūn aš į šiaurės miškus, neprilygdams romėnų poetams,
Bet pasiklojęs menu, būdamas lenkas, einu.
Tėvas išmokė mane žvėrių landynes išžvalgyti,
Vaikščioti tylutėliu, kuo atsargiausiu žingsniu;
Ten jis išmokė mane slaptingus vėjus pažinti,
Kad nepajustų žvėris pinklių uosle ar klausa;
Spiginant speigui žvarbiam, jis vertė mane prakaituoti,
Kraudamas ietis sunkias tąsyk ant mano pečių,
Džiugino mano akis žudynėm, o klausą lojimais.
Kai ima kristi lokiai ar atkaklieji šernai,
Kai prisipildo tinklai pilni čia stirnaičių baikščiųjų
Ir įvairius žvėrelius smaugia čia kilpos tvirtai,
Ar kai žaibuoja ugnis ir šūviai drebina dangų
Ir kai nuo švino šratų kūnai parkrinta staiga;
Likusius vejas toliau raitieji ir eikliosios ietys,
Žvėrys tada mirdami žemę suvilgo krauju.
Kai taip vyko tada ir miškas didžiulis aidėjo,
Aš prilygau dažnai žygiais savaisiais draugams:
Arkliu tikėdams, plaukiau per Dnepro giliają vagą,
Jeigu žvėris nuo manęs jaja mėgino pasprukt;
Aš ne dėl to taip dariau, kad nevengčiau baisiųjų pavojų,

Bet kad medžioklėj tokioj gėda draugams nusileist;
Daugel baisumų šurpių Lietuvoj, kai medžiojau, patyriau,
Nors nebuvau šioj srity aš neįgudęs anksčiau.
Menui ir šitai svarbu: nepulkit per daug, kai skaitysit,
Girios vyro eilių, jeigu silpniau jos skambės.
Bet su. žvėries prigimtim ir būdu supažindinti reikia
Tam, kad galėčiau toliau darbą pradėtąjį test:
Viršija jis žiaurumu miško žvėris, ne tik jiems prilygsta,
Betgi nepuola žmogaus, jei nesužeidžia tas jo.
Jis daugiausia tiktai gyvybę savąją saugo,
Ir atsargesnį už jį įsivaizduoti sunku:
Švaistos aplink akimis, į abidvi puses apsidairo
Ir visą kelią toli peržvelgia priešais save,
Puikiai supranta jisai žvilgsnio kryptį ir dėmesį staigų,
Nors ir slėptus žmogus, nors nekrutėtų visai.
Vos kas už jo sušlamės, ausimis tuoj iš karto pagauna
Ir atsigręžęs jis greit ruošiasi ginti save.
Bet, pastebėtas jo, tu saugiai galėsi keliauti,
Jeigu strėlė nešvytės, ginklų jei rankoj nebus.
Žiūri ilgai į tave, įsmeigęs savąjį žvilgsnį,
Ir lyg jautrusis žmogus pradeda eiti lėčiau.
Jeigu baimingai kartu jis vedas švelnutį stumbriuką,
Žvangant pajutęs ginklus, smarkiai pradeda šėlt
Ir šurpiu baubimu jau praneša pyktį baisingą,
Kad tik prie jojo artyn nieks nebandytų prieit.
Jei ir sutinka ką nors, be reikalo niekad nepuola
Ir, kai šis traukias tolyn, leidžia jam saugiai pabėgt.
Žaidžia stumbriukai linksmi ir tėvams daug sukelia baimės,
Jeigu nuliuksi toliau jie, kiek laisviau siausdami.
Jie jau užgimę tokie: visur savo motiną seka —
Įkandin jos pėdomis, ką tik beveiktų jinai:
Tai šokdami per pušis, nugriuvusias čia pat ant tako,
Tai lenktyniaut eidami vietoj lygioj tarp savęs;
Jie per plačiuosius griovius, pakelėj pasitaikančius, šoka,
Taipgi per kliūtis didžias braunas mažučiais ragais;
Savo švelnius kūnelius nuolatiniais žaidimais mankština,
O pailsėti nors kiek leidžia jie sau gan retai.
Šitas žvėris toks kantrus ir toks jis veiklus, išvermingas,
Kad jo grasiu didumu net ir sunku patikėt.
Jeigu jis žaidžia ratu kada nors ankštokoje vietoj,
Tartum viesulas koks sukas smarkiausiu greičiu;
Žemėms išlėkus aukštyn, apsisukęs vėl jas pagauna,
Dar nenukritus žemyn, taško savaisiais ragais.
Kaip gražu pažiūrėt, kai stumbrai tarpusavy žaidžia,
Kai jie vaizduoja kovas įprastu jiems tik būdu.
Kovos kyla tada, kai neša ruduo jiems Veneros
Laiką džiaugsmingą, kuris tęsiasi nedaugel dienų.
Švenčia jas visuomet nuostabiausiu būdu pasiruošę,
Savo džiaugsmus reikšdami kuo maloniausiais garsais:
Skamba platybės dangaus nuo maurojimo jų begalinio,
Sudreba žemė visa lig paskučiausių gelmių.

Kas juos girdėjo, tas sako, kad jie gražesni už trimitų
Balsą ar net už kankles, kaip beužgautų kas jas:
Daug įvairiausių balsų vienan skardan susilieja, —
Nieko už jį negali tu malonesnio išgirst.
Man dar neteko patirt, kiek laiko stumbras gyvena,
Ir negaliu pasakyt aiškiai jo amžiaus ribos.
Raštai tiek metų jau mums ir tikrieji ženklai šitaip skelbia:
Vadui vienam du šimtus metų net tekę gyvent.
Jam ant kaktos pražilę spindėdami karčiai žvilgėjo,
Jų pavadinta vardu kaimenė buvo visa.
Kad dėl jo ilgojo amžiaus mažiau kas galėtų suklysti, —
Savo akių šviesos buvo netekęs kovoj.
Būna gyvenime taip, kad smarkūs ginčai iškyla
Net tarp valdovų pačių dėl jų miškų ir žvėrių.
Laikui praėjus ilgam, nustatyta jau buvo galiausiai,
Kad pragyveno jisai amžių nemažą tikrai.
Betgi neaišku yra, kiek metų jo nieks neregėjo,
Tad negaliu patikėt čia pateiktą žinia.
Nors įvairiausių gaudų apie stumbrus jau pasklidę,
Bet aš manau neminėt, ko dar gerai nežinau.
Kiek tiktai nori, kiti ausis tegu linksminti stengias, —
Čia nuo vėjelio švelnaus šlama aplinkui giria.
Jie po gėlėtus laukus ir kaimus tėvų tekeliauja;
Mums nusakyti keliai, kur mes privalome eit.
Jie tegu klaidžioja sau ir laisve tegu sau naudojas;
Tam gi, kuriam aš rašau, vien tik patinka tiesa.
Auga kas metai stumbrų šeima ir būrys jų didėja;
Jie bendromis jėgomis saugo savas stovyklas.
Poilsio eina ramaus, pasikliaudami sargu narsiausiu,
Šitas saugoja juos: suka aplinkui ratu.
Tas turi teisę valdyt, kurs jėga ir grožiu pranašesnis:
Varžosi jie dėl valdžios, kraują dažnai liedami, —
Vargšų vadovų tada jau laukia kovos nirtingos
Ir nė vienos valandos nér jiems ramiai pailsėt,
Nes tas troškimas valdyt tokiu šelstančiu itūžiu verda,
Jog jis aprimsta tada, kai iš jų žūna kuris.
Kai susvyravus jėgoms, pavojus jų vieną ištinka,
Tampa bandos vadovu tas, kurs laimėjo kovoj.
Įveiktas traukias liūdnei ir tremty visą amžių praleidžia, —
Vykstantį stumbrą tremtin seka ir stumbrė liūdna.
Taip atskirti, vieniši medžiotojų bijosi iečių,
O užpuolimų jokių būriui visam nebaisu.
Kartą pašalinus juos, nebepriima kaimenė jaučių,
Stumbrė jon vėlei sugrįžt gali dar žymiai laisviau.
Ji su bailiu jaunikliu pargrįžta, stumbrui jos žuvus,
Kai netikėta mirtis nukerpa meilės gijas.
Įsakais savo griežtais kunigaikštis stumbres ten apsaugo
Ir savo rūpesčiu jis sergi gėrybes miškų.
Šioji tauta jas labiau ir už gelsvąjį auksą brangina,
Ir iš tiesų jai nėra nieko vertesnio už jas,
Nors daugybė laivų prie josios krantų ir atplaukia,

Lig pat viršaus prikrautų begalės prekių brangių.
Į tolimuosius kraštus skuba upės, gabendamos turta,
Atneša su dovanom vėl čia greituosius laivus.
Žemė derlinga, naši, patenkinta tinkamu darbu,
Linksmąją piūtį visad duoda derlingiems laukams.
Daug čia galvijų būriais po laukus ir miškus pasiskleidę, —
Ir tai vienur, tai kitur ganos laukiniai arkliai.
Svetimo krašto laivus savųjų vaisių prikrauna,
Ko tiktai būna svetur, turi ir jie visada.
Nors ši tauta ir labai turtinga visokių gėrybių,
Bet ji už viską labiau vertina savo girias.
Ir ne dėl to jiems miškai žalieji be galo patinka,
Kad šeiminkams saviems teikia gėrybių gausių.
Girios jiems duoda kasmet geltonojo vaško daugybę,
Duoda daugybę dervos, taip reikalingos laivams.
Gauna ir kailių puikių iš jų žieminiams drabužiams
Svečias šalies tolimos, jei piniginė pilna.
Jie į plačiąsias marias rąstus savo upėmis siunčia
Ir visa tai, kas statyt tinka lenktiesiems laivams,
Siunčia kraštams lygumų, tiems, kur girių savųjų neturi,
Kad galėtų jie ten rėst ir statyti namus.
Medžiai čia auga vešliai ir niekad mes nesame matę
Vietoj kurioj nors kitoj tokio didumo, kaip čia.
Nors čia ir vaismedžių nėra, kas galės palaikyt juos bevaisiais?
Gausiai jie turi medaus, dūzgesio bičių pilni.
Nuo įvairiausių gėlių laukai aplinkui pakviptę, —
Čia valstiečių būriai pluša juose tarp miškų.
Kad būtų vietos kormams, aukštai išskobiamas medis, —
Padedant rankoms žmogaus, ruošiamas šitaip medus.
Paukščių sparnuotųjų daug strėlėmis jie eiklosiom pašaua.
Daug ir nuo šuvių trankių krinta iš aukšto dangaus.
Ten tarp sparnuočių kitų dažniau susitelkę būreliais
Skraidžioja tetervinai — Plinijaus paukščiai reti.
Jie dideli, būna net sunkesni ir už riebiąją žąsį,
O jų skanioji mėsa traukia mus savo kvapu.
Koks malonus reginys, kai jie pašauti krinta žemėn!
Juos gi nušovęs šaulys gauna dvejopos naudos:
Kūną maitina mėsa, ir dvasiai ji peno suteikia,
Stiprina ji taip abu — vieną ir kitą drauge.
Ar apgaulingus raizgus, ar tinklus labiau mėgsta kas spėsti.
Darbas toksai nėra vienam niekad bevaisis nebus.
Te sau medžioja visi, — visiems bendra ši taisyklė:
Laisvė tokia suteikta jiems dėl gėrybių gausių.
Žūsta savaimė ir to sparnuotieji paukščiai ir žvėrys,
Jeigu per šykščiai su jais elgias, turėdamas jų.
Teko ne kartą matyt, kaip didžiuos ežerus nyksta žuvys,
Jei šeiminkas per daug gailisi gaudyti jas;
O aptvertajam sode dažniau ir medžiai retėja,
Netgi ir dirvoj šykščioj žūsta pasėliai greičiau.
Visa tai savo krašte dažnai mes stebėdamies matom.
Ar tokia dievo valia — viską paskleisti žmonėms,

Ar nuo kerų nuostabių čia viskas ir žūna, ir auga, —
Kartais ateina tokia man begalvojant mintis.
Didelė būna čionai žolių ir net žodžių galybė,
Šiaurėj šaltojoj tiek daug burtų baisių giesmių,
Jog neatrodo visai, kad Medėja tik pasaka buvo,
Betgi aiškėja beveik, jog ji gyveno tikrai,
Jeigu apžvelgtume šių laikų būrimus nuostabiausius, —
Nors ir krikščionys griežtai juos reikalauja uždraust
Ir paprastai jie tuojau kiekvieną meta į ugnį,
Kad tik galėtų greičiau darbas iškilti aikštėn
To, kurs su burtų veiksmais yra bent kiek susirišęs
Ar, matydamas juos, tuoj nesistengia pranešt.
Jeigu gandai nelemti tiktai apie ką nors pasklinda,
Nors padaryti darbai glūdi tamsos apgaubti,
Bet jį pačiumpa tuojau ir, rankas jam ir kojas surišę,
Įmeta beregint ten į sūkuringas gelmes:
Jeigu jis skęsta, tada tikrai už nekaltą jį laiko,
Jei atvirksčiai, — visuomet būna apkaltintas jis.
Matėm, kaip jie surišti vandens srovėje verpetingoj
Grūmės, panert geisdami galvas į šaltas bangas;
Visa tai matė minia, šaukdama siaubingai ant kranto;
Baimė be galo kraupi apėmė tąsyk mane.
Nuo šiurpulingos galvos vanduo betekėdamas traukės,
Jis man atrodė tada, tarsi nebūtų vanduo.
Bet teisingesnė ugnis, kuri gali įvykdyt tą siaubą
Ir atitolint dažnai tokį baisumą, kaip šis.
Jeigu kas tuo abejos, tas galės net ir pats įsitikint,
Kad taip yra Lietuvoj ir kad aš tiesą sakau.
Bet tų būrimų, kuriais raganaujančios moterys verčias,
Vyrai aptingę — ir tie — imas gana neretai.
To aš nenoriu minėt, užtenka tik viena nurodyt:
Visa tai mūsų miškams turi menkutės reikšmės.
Nors ir be galo yra visur įvairiausių linksmybių,
Bet iš jų girioms didžioms būna mažiausia naudos.
Jų tik viena puošmena, kad jos turi žvėrių kilmingiausių
Kuo gausingiausias bandas, tinkamas vyrams šauniems;
Grūdina jie medžiokle savo dvasią, įgytą iš Marso,
Ir laisvą laiką joje leidžia, didžiai vargdami.
Šitokis vargas yra naudingas ir grūdina kūną,
Kurs net išlieka stiprus ir po senatvės našta;
Jis ilgam laikui žmogaus gyvenimą žemėj pratęsia,
Kaip mums pati patirtis liudija tai iš tiesų;
Taip jisai amžių žmogaus išsaugo be žilojo plauko,
Aštrina jis ir jausmus, teikia žvalumo šaunaus.
Kai tik įtempiam stipriau ausis, vos kam sukrebždėjus,
Mums beklausant tada, puikiai stiprėja klausau;
O kai švelniuoju žvilgsniu mes žiūrim į tolių platybes,
Savo šviesiosioms akims gauname vaistų gerų.
Taipgi medžiotojas tuo bemedžiodamas nuolat naudojas,
Savo ausies budrumu stiprina jėgą regos.
Kai vos medžioklį žvėris išvydęs dar tyliai galvoja

Ir gudrumu nuostabiu svarsto klastingus žygius, —
Tai nuostabios prigimties dovana netikėtojų nelaimėj, —
Mums ir suprasti sunku, kaip pasielgt jis galės.
Tokius tačiau dalykus pažįstančiam girią kartoju,
Bet nepažįstančiam jos gal patikėti sunku.
To neminėdamas, jiems palieku gerai apsvarstyti.
Jų nuolatiniai vargai visa tai leidžia pažinti.
Jie tegu sako verčiau, kad daug nesu aš parašęs;
Aš tiek rašau, kiek tik tai laikas nevaržo manęs.
Kai tik sugaudžia dangus nuo lojimo skalikų didžiulio,
Koki mums jausmą širdy sukelia šis gaudesys!
Kaip mus paveikia šauksmai, kai perskrodžia ramiąją tylą,
Kai ta daugybė garsų kyla ir leidžias žemyn!
Ką gi mums gali suteikt laukinis maurojimas lokio,
Perverto ietim, arba sužeisto šerno riksmas?
Kaip tada virpa žmogus, kai sužeistą stumbrą pamato,
Kai iš nasrų atvertų sklinda siaubingi garsai,
Kai įsiutimas smarkus jį gaubia — baugu pažiūrėti —
Ir kai iš pykčio baisaus akys jo sukas ratu!
Jei šiurpulingu balsu suriaumoja čia sužeistas stumbras,
Tai aplinkinė giria dreba nuo jojo garsų.
Mėto jis pėdas savas ir šuolius grėsmingus vis keičia,
Ir pasidaro tada mums jis be galo klaikus.
Kaip tada širdys žmonių išgyvena šitą šėlimą!
Kaip pralinks mėja, kada jie atsipeikėja vėl!
Ar mes kilnius dalykus iš tikrųjų prisimenam tąsyk?
Ar paaiškėja tuomet, ko nesupratom seniau?
Ar priderėtų svarstyt sunkiąsias tėvynės nelaimes,
Kad mes suprastume, kaip reikia ją vėl atstatyt?
Kartais žinia maloni nuskaidrinus džiugina protą
Ir net už vaistus gerus padeda kūnui daugiau.
Jeigu kas nors įsigeis malonumo medžioklėj patirti
Ir savo kūną norės girios užgrūdint vargu
Ar kas didžiuliuos miškuos panorės sveikai laiką praleisti,
Kad nekamuotų jausmų nuobodulys įkyrus, —
Tas pasijuokti galės iš medikų, ir išgyvens jis
Ilgus metus, neprašys jų pagalbą jokios,
Ir negadins vidurių jis vaistais, būdamas sveikas;
Juos vartojęs ilgai, tuoj pat nutraukti galės.
Nieko nėra tiems medėjams gaivesnio už šaltąją šiaurę,
Ir tik medžioklė žvėries visas jų penas tėra.
Tadgi reikėtų girias, jų žalius tankumynus branginti,
Žvėries, tuos klajūnus, vertint už daug ką labiau.

Reikia papasakot dar, kaip medžiokliai pagauna tą žvėrį,
Jei nevaržytų tik tai laikas ribotas manęs.
Žinoma, šiaurės tautos svarbu dar ir būdą pažinti, —
Mūsų tėvynė, be to, turi tokių papročių:
Ietim iš tolo nukaut šį žvėrį neleidžiama niekam,
Uždrausta jį ir slapta, kilpas pastačius, pagaut.

Ir tik garbingai su juo jėga kovodavo vyrai;
Prietariai juos kažkokie versdavę šitaip daryt.
Sakoma, kad paprastai keliauja stumbrai iš girių,
Kol nenugali jų kas nors savąja ranka.
Tai išgalvota yra, kad žmonių neapimtų tingumas,
Bet aš irgi manau, — būti galėjo ir taip.
Viską numetęs šalin, tik viena papasakot noriu:
Ką jau man teko patirt ir pamatyti pačiam.
Ko aš kalbėti delsiu apie pačią medėją Dianą
Ir apie vieną iš tų jos palydovų gausių?
Laiko man nėr Apolono lankais lenktaisiais gėrėtis,
Ietim, krauju suteptom, žudžiusiom žvėris žiaurius.
Aš, kuris garbinu Kristų ir motiną Kristaus — Junoną,
Taipgi Jupiterį čia paminiu savo giesmėj.
Aš jau dalykų tikrų su pasakom čia nemaišysiu,
Bet iš tikrųjų tegu leidžia man tarti trumpai
Tie, kurie nuo tiesos, išipainioję moksluos, nuklydo
Ir kurių giesmės dabar minta senolių klaidom.
Štai ir Erazmas, Plocko ganytojas, atmeta visa,
Jeigu ten dievą kas nors laiko už viską žemiau,
Ir prie dorybių didžių jis vieną dar priskiria, būtent:
Knygų neskaito, kurios vyskupo vertos nėra.
Tad pagal jojo jausmus savuosius žodžius aš lygiuoju,
Jei tik tikėjimo kiek glūdi manoj giesmėj.
Jeigu saldybių vien sieki ir ieškai čia sau malonumų,
Tai šiam dirvokšny prastam tu neatrasi gėlių,
Jis ir ledu, ir sniegu giliuoju guli apklotas;
Viską padarė tatai mūsų šaltoji žiema.
Vasarą mes priversti karuos nuolatinius praleisti,
Vien tik šaltoji žiema teikia mums laimės medžiot.
Betgi ir paprotį šį mums prievarta Marsas nutraukė:
Mus nuolatiniai karai džiugina šalčių metu.
Toji baisi padėtis nutraukė tylėjimą mano,
Skausmas pravirkdė mane, privertė žodžiais prabilt.
Mūsų kareiviai tada už visą pasaulį kovojo,
Kad būtų tik saugesni įstatai brolių šventi.
Priešas naikina jau mus, viduj taip pat viską griaua
Kristaus vardą dabar nori visai išnaikint;
Skelbia karus, bet ne tam, kad turtų ir žemių įgytų
Ar kad didžiutūsi tik savo valstybės garbe,
Bet sužvėrėjo jau taip, kad kraujo žmogaus jis tetrokšta, —
Jiems tikybos kitos žmones žudyt malonu, —
Kad, bežudydamas juos, savuosius ginklus išbandytų,
Kad šunims ir pesliams kūnus išmestų suryt.
Jam nugalėjus, nėra jau nieko geresnio už mirtį,
Nes toks gyvenimas mums skausmo suteikia daugiau.
Viską pripratęs tvarkyt pagal įprastą paprotį savo,
Dievą aukščiausiąjį vos leidžia žodžiu paminėt.
Esame jo pakrašty, mūsų kūnai sustabdo jo ietis;
Mūsų gi kraujas seniai trukdo to priešo kelius.
Kad nesiveržtų toliau ir nesmeigtų giliau kalavijo,

Kad neišskerstų visų, ką tik sutinka kely.
Likęs jis griežia dantim. Su juo mes galėtume kautis,
Kautis galėtume mes kuo sėkmingiausiu būdu,
Jei negrasintų tauta, per krikštą save susivaržius,
Jei kitoj pusėj jinai mūsų nepultų šalies;
Jujų ramybė tyli ginama jau rūpesčių mūsų.
Jie puldinėja ir mus geidžia greičiau pražudyti;
Jie, užuot teikę pagalbą, karą su priešais mums ruošia,
Kursto visaip pažadais ir patarimais savais;
Bėga neramūs laikai ir taip bejudėdami liepia,
Kad savu griuvimu tuoj nugramzdintume juos.
Ar nenorės jie tada numalšint bekerojančią ligą,
Kai per vėlai atnešti vaistai padėt negalės?
Kad tai yra netoli, kiekvienas žmogus šitai mato,
Kas tiktai nori stebėt ženklus ir tuos dalykus.
Žvėris tausoki, prakeiktas gobšume, sau vidurius graužki,
Riebiają žemę patrešk, sniegą suvilgyk krauju!
Viską čionai atgabenk, grandines jiems uždėjęs, apkaustyk,
Kad jos prislėgtų kaklus tavo ar tavo vaikų!
Dievo ranka pakelta, ir savo mostu grėsminguoju
Darbus nurodo baisius, kerštą už tai ruošdama.
Ar tu galvoji vis delst, kol jis dar žaibų nepaleido? —
Greitai ateina žiauri, negailestinga mirtis;
Laikas atėjo dabar apyskaitas duoti smulkiausias:
Tu pamatysi tada, kiek tas šėlimas padės.
Tu gal suprasi tuomet ką reiškė tuos priešus paremti
Tam, kad sukaustytų jie tūkstančius mūsų žmonių
Kruvina ta vergija, kurios amžiai numesti negali:
Taip ji diena iš dienos mūsų kankina vaikus.
Argi tiek mūsų kartų, kurios laikės įstatymo Kristaus,
Tau vadovaujant, galės skristi bedugnėn baision?
Ką tau skundai padės čia girioje, Husoviane?
Nūn tu į žvėris paikius savąjį balsą nukreipk.
Toks jau yra paprotys: jei šiaurėj medžiojam tą žvėrį,
Sektį privalome jį jo mėgstamuoju keliu.
Medžių nupiaunama daug, ir tveriamos užtvaros ilgos,
Ir uždaryti tada laikomi žvėrys garde.
Dvylika tūkstančių, gal ir daugiau, čia žingsnių aplinkui,
Jeigu auzonų matu mes išmatuosime juos.
Čia ir sargyba budri pastatyta sustiprina gardą,
Kad negalėtų iš jo niekas ištrūkti ir pabėgti:
Gardo nestato kaskart vis naujai; čia tos užtvaros senos,
Betgi jos daug kur aplink turi angų atvirų,
Kad į gardą žvėris laisvai galėtų įeiti;
Jas tuoj uždaro, ir šis lieka ganykloj jaukioj.
Pasinaudoję tvora, užsitarom ir patys medžiojam;
Laimė nors ir palanki, tyko pavojai aplink.
Niekas pagalbos jokios neteikia čia draugui mielajam,
Tarnas čionai niekada pono nelydi kilnaus,
Tėvas nemato sūnaus nei savojo tėvo jo vaikas,
Leidžiama čia kiekvienam pareigas vykdyt savas.

Gali kiekvienas čionai gyvybę prarast ar išsaugot,
Čia ir mažiausia klaida turi didžiulės svarbos.
Nuostatai rodo griežti, kaip elgtis čia turi kiekvienas,
Ir nustatyta bausmė vyrus sutvardo kietai.
Laimė visiems ta pati, globa visiems čia vienoda:
Tik jis tebūna vikrus, žirgas tebūna eiklus.
Į pavojus su mumis didžiadvasiai čia veržias karaliai;
Niekas nenorėtų, kad juos kas palaikytų bailiais.
Ir kaip skitų pulkus jie kardu iškloti papratę
Tąsyk, kai liaudis visa kruvinus stebi karus,
Taip tarp medžiotojų jie su žirgu eikliu įsimaišo:
Net ir valdovams tokie žygiai nėra negarbė.
Plunksnas suspaudžia tvirtai, nes jos mano rankoje skrieja
Ir, Žygmante, tuoj veržias pagarbint tave.
Mūsų tėvynės tėve, svarbu juk — mums leist malonėki,
Nors ir maža dalimi, nuopelnus tavo pagerbt.
Žygiais tėvynėj garsus, už jos esi dar garsesnis, —
Būtų nelengva iš jų vieną kurį aprašyt.
Girioj didingas esi, bet norėčiau kovas apdainuoti, —
O kad įvykdyti tai man tik užtektų jėgų!
Jeigu likimas suteiks gyvenime man kiek ramybės,
Poilsį skirsiu tuomet garsinti žygiams taviems.
Šis mano darbas tiktai atskleidžia, kas padengta girių, —
Jam bus gana, jei apie vieną šį žvėrį paseks.
Įprasta būna dažnai ir stumbrų daugiau apdainuoti,
O apie daugelį jų — darbas be galo platus.
Mes gi stumbrų ir daug, ir vieną jų esame matę,
Čia aprašysiu aš jį, koks man atrodė tuomet.
Jis lengvomis strėlėmis pirmiausia sužeistas buvo,
Jos tarsi aštrūs dygliai odoj styrėjo ant jo.
Šėldamas baisiai dabar niūrom jis apžvelgė vyrus,
Ir iš jo šnervių jautrių sklido siaubingi garsai.
Jis, atsigrėžęs staiga, žingsniuoja ir greitai pašoka,
Ir, kiek galėdamas, tuoj pradeda bėgti vikriai;
Bėgantį jį iš paskos triukšmaudami raiteliai vejas:
Jų galingi šauksmai siekia padangių žvaigždes.
Bet kai jis skuba tolyn ir bėgdamas vietą pasiekia,
Kur pastatyta tvora užtveria jojo kelius,
Suskamba šauksmas minios; jis čia atsitrenkęs sustoja,
Svarsto, kur link jam pasukt, kur reikia bėgti toliau.
Smigo ir vėlei strėlė zvimbdama į jo sužeistą kūną,
Kad įnirtimas žvėries dar suliepsnotų žiauriau.
Kai tik pamatė save, nusėtą strėlėm geležinėm,
Jį pasiutimas baisus apėmė tąsyk staiga.
Jis medžiotojus nūn žvilgsniu įnirtingu baugina,
Kur tik didesnis būrys, puola įtūžęs smarkiau.
Šoka siaubingas žvėris pirmiausia skalikų žudyti
Ir po puotos kruvinos metas ant vyrų ūmai.
Bėga jaunuoliai nuo jo ir žirgus į šalį nukreipia;
Nuo begalinių šauksmų dreba didžiulė giria.
Niekas neturi vilties pabėgti, belėkdamas tiesiai,

Ir tik vingiuotu keliu galima saugiai pasprukt.
Toks įtūžimas bausis ir kerštas pabaisą tą neša,
Jog — toks didžiulis — jisai vingriai negali palėkt.
Supamas būrio raitų, drauge jis bėga tarp jujų,
Puola jų vieną kurį ir nebegali sustot.
Šokdamas šuoliais staigiais, jisai didesnis atrodo;
Kai išsitiesia, tuomet baubia pro šnerves niūriai.
Vėjas siaubingus karčius į šalis jam taršo ir blaško —
Jis kaip grėsminga audra didelis, piktas, žiaurus;
Jis per aukštokas tvoras galvotrūkčiais virsdamas šoka
Ir savo pykčiui žiauriam ieško čia grobio baisaus.
O koku įniršiu jis tada visas pritvinęs alsuoja,
Čia tuoj kiekvienas galės viską gerai numanyt.
Kartą garsingas turtu ir senolių garbe jaunikaitis
Prašė, kad leistų kovot jam su siaubingu žvėrim,
Kad susikauti su juo jisai muškieta pats galėtų
Ir didžiulius jo narius tuoj čia ant žemės patiest.
Leido jam, vargšui, ir jis pasislėpęs už medžio stovėjo, —
Laukė dabar, iš kurios pusės atbėgs ten žvėris.
Štai pasirodė ir šis, ir žemė nuo jo sudrebėjo,
Sucypė šunys balsu, — ženklas, kad niršta žvėris.
Mato medžioklis, kaip sklinda iš šnervių garų debesėliai;
Pulti jis šunį čia pat liovės, sustojo staiga,
Tengi, kur buvo pušis, siutingas akis jis nukreipia;
Vargšas tas manė, kad jį Jau pastebėjo žvėris
Nors šis dar buvo toli, bet jaunuolis jo taip išsigando,
Jog iš tos baimės didžios mirė bematant čia pat.
Jį čia surado draugai sustirusį taip, kaip stovėjo;
Ir jie stebėjos, kad taip mirė iš baimės žmogus.
Jeigu karališką kas gyvatę pamato, tuoj miršta.
Ko gi reikėjo jam mirt? Jo dar nematė žvėris.
Tąsyk tikėjo visi, kad baiminga širdis jį pražudė,
O ir jaunimas skaniai juokės iš jojo mirties.
Jeigu neklystu tik aš, — menu, padaryta tai mano, —
Ant jojo kapo tada įrašas buvo toksai:
„Ką padarytų ragai? Čia žuvo Laurynas, pamatęs
Stumbrą iš tolo tiktai; jis ir palaidotas čia".
Prisipažįstu, jog tai, ką savo akim esu matęs,
Tiek nebaugino manęs, kiek šitas girių žvėris.
Kaip įnirtingai jisai šokinėja ir niokoja viską,
Kol nesuranda ko nors į skutelius sudraskyt.
Jeigu jis stabteli kiek, tai šnervėmis orą tuoj gaudo,
Ar negalėtų ką nors jau bent iš kvapo užuost.
Visa, kas gyva, tuomet bešėldamas stengias pagauti;
Kas tik pakliūva, jis tą laiko grasiu skriaudiku.
Ką bepagriebia, aukštyn bematant į orą tuoj sviedžia,
O kai nukrinta žemyn, bado jį savo ragais:
Ar būtų vyras, arba didžiulis arklys, jam vis viena, —
Kūnai lekioja ore tąsyk aukštyn išmesti;
Mėto juos be atvangos ir į gabalus smulkius sudrasko,
Mėsos kartu su kraujais krinta šurpiauju lietum.

Mėtomas šitaip žmogus su arklio nariais susimaišo,
Ir iš visų gabalų teka kraujai abiejų.
Jeigu kuris nors žvėris jam ant kelio tada pasitaiko,
Greitai ištykšta ore, nors ir mėgina pabėgt.
Matėme, kaip, išmesti į orą, skrajodavo elniai,
Kai tiktai vietoj ankštoj sviesdavo šitas žvėris.
Šernus ir lokius piktus tuo labiau jis pagriebeš ištaško;
Jeigu prireiktų kam nors, daug kas paliudyt galės;
Vidurius jų tada jisai jau bematant išplėšia,
Šį įvairiom kryptimis lekia ir krinta kas sau;
Taip gabalai, aukštyn išmesti, čia sukasi greitai,
Kad patikėti sunku, jog taip yra iš tiesų!
Paukščiai šlykščiausi ore plasnodami maistą sau gauda,
Taipgi varnai šakose gabalus renka mėsos.
Raitelis medy aukštam pakibo, — kas tuo patikėtų, —
Kai jis su žirgu kartu išmestas buvo aukštyn.
Taip atsitiko tada, kai sviedė abu juos pabaisa, —
Medžio viršūnėj aukštoj sveikas įstrigo žmogus.
Tam nė jokių pavyzdžių nurodyt net ir nereikia;
Kas patikėt nenorės, vėjais neverta kalbėt.
Tas dar nematė žvėries, kas nirštančio jo neregėjo,
Kai ima dūkti ir šėlt, griaudamas viską jėga;
Kur tik pasisuka jis, belėkdamas šuoliais smarkiausiai,
Viską išgriauna labiau už siaubingąsias audras.
Kaip riaumoja tada ir kaip šokinėja siaubūnas,
Kai jis džiaugias savais žygiais, čia pat atliktais.
Kūno visi sąnariai jam džiaugsmo tuomet prisipildo!
Tąsyk galvoja, kad tiek kartų atkeršijo jis,
Kiek pragaištingus ragus pamato krauju aptaškytus!
Aš viso to negaliu žodžiais savaisiais išreikšt.
Būna jisai toks vikrus, jog mums iš tikrųjų atrodo
Jau ne žvėris, bet labiau sniego ar dulkių vilnis.
Skelbia tada žudynes mėsos kvapu oras pašvinkęs,
Sniegas, pasruvęs krauju, rodo žuvimo vietas
Ar ant lenktųjų šakų gabalai dar matos pakibę,
Nes, jų nukritus vieniems, dar pasilieka kiti.
Paskum maitintoją savo, kur tik jisai čia bebėgtų,
Seka gausus iš paskos paukščių plėšrūnų būrys.
Sužeistą kūną jisai ilgai vis dar mėto ir drasko
Ir nepatenkintas tol savo žudynėm žiauriom,
Kolei sutrintus narius ir visai ištaškytus palieka:
Kaulų jei lieka bent kiek, kojom sutrypia galop.
Puola daug raitelių jų, bet būreliais mažais išsiskleidę,
Žvėrį šį erzina jie savo grėsmingais šauksmais;
Aišku, yra priežastis: dažnai juk, likimui nulėmus,
Net ir narsuolis žymus žūsta šioje kovoje.
Lengva yra plačioje lygumoj kuo smarkiausiai bėgioti,
Palenktyniauti kartu su laukiniu žvėrimi.
Visa tai būna laukuos, o girioj ir šitaip įvyksta:
Medis supuvęs čionai permeta žirgą staiga,
Daug ką apgauna taip pat ir kurmio išknaisioti guoliai,

Ledas slidusis, kurį apdengė šaltis sniegu,
Būna nelengva išvengt šakų, kai jos svyra lig žemės,
 O netikėta mirtis laukia, pastojus kelius;
Kam pasitaiko nukrist, žvėris tą ar žirgą pagriebia, —
 Kūnas bedvasis aukštai skraidžioja padebesy.
Bėgdams nuo vieno žvėries, dažnai tas užbėga ant kito,
 Kurs čia bematant ragais puola visu smarkumu.
Jeigu norėčiau pasekt, kas labiausiai yra pagarsėję,
 Ir apie žvėrį taip pat viską smulkiausiai primint.
Tai aš vargu ar kada ir savąją kalbą pabaigčiau
 Ir nežinau net, kokia būtų manoji knyga.
Tokią medžioklę, kuri pražūtinga daugeliui vyrų,
 Kartais kas nors palaikyt gal ir galėtų paika,
Jei kaltininkas jos nebūtų toks aukštas valdovas, —
 Vardas šis jo ir dabar vertas didžios pagarbos.
Tais savumais gilus nepalenkiamo Vytauto protas
 Stiprino dvasią karių, savo tėvynės jėgas.
Lavino jis jaunuolius, šiais žaidimais rengė juos karui,
 Kai jis visos Lietuvos buvo valdovas kadai;
Kad nereikėtų patirt ko nors netikėto iš priešų,
 Vertė pakęst sunkumus, nors buvo laikas ramus.
Didis gerbėjas taikos ir ugingas karo žibintas,
 O kiek jis kart iš makštų kardą turėjo ištraukt!
Jo išsigandęs, lankus sulaužytus klojo totorius,
 Tartum koks vergas klusnus galvą nuleidęs žemyn.
Kas prisiplėšęs namo po pergalės grobį gabeno,
 Gėdingesniu dar grobiu tapo, kai palietė jį.
Nepripažino kitų valdovų, nebent kuriuos skyrė
 Pats, ir įsakymų jo klausė visi nuolankiai.
Tąsyk meilingu balsu valdovu jį vadino maskvėnas,
 Nors galingiausias jėga buvo jisai už visus.
Turkas galiūnas tada didžias jam dovanas siuntė
 Ir jau beveik jam paklust ruošėsi jis nuolankiai.
Trys milžinai, prieš kuriuos drebėdavo visas pasaulis,
 Baimės didžios apimti, tąsyk tylėjo visi.
Bet ne tik tai miškuose toks ugingas narsumas išaugo, —
 Ugdomas buvo visai ir kitose srityse.
Jam vadovaujant, laukai nuo kareivių tolydžio mirgėjo,
 Matėsi karo vaizdai ir taikinguoju metu.
Kad išsvermingas karys kuo mikliausiai svaidyto ietis,
 Darbas grūdino jo tąsyk tvirtąsias rankas.
Dūzgė ten templės lankų nuo jų nuolatinio tempimo;
 Kario rankos taiklios šitokie buvo ženklai:
Raiteliai lėkė ratu ir, išmetę aukštyn sviedinėlių,
 Savo eikliosiom strėlėm taikliai kapodavo jį;
Ir į kepurę, padangėn aukšton ją išmetę, jie šaudė;
 Ji, tos daugybės strėlių perverta, krito žemyn.
Gervė, aukštai skrisdama, sparnais pakirstais žemėn krinta
 Bet paukštės kūne nėra net ir žaizdelės jokios.
Nei betupėdamas medy, nei orą sparnais bekapodams,
 Nei kur vandens vidury paukštis iš jų neištrūks.

Didelis džiaugsmas įteikt sparnuotąjį paukštį valdovui,
Jeigu pavykdavo jį tik išmoningai nukaut.
Didelė buvo garbė gyvenimą leist bemedžiojant:
Girios žvėris bailius vydavos Marso būrys,
Kai tik iš vietų slaptų per miško tankiausius krūmynus
Juos išvarydavo greit vyrų galingi šauksmai.
Skrieja baisingas žvėris, kaip plunksnom strėlėm apsmagstytas,
Kol nuo žaizdos mirtinos griūna, netekęs jėgų.
Betgi valdovui buvo svarbesnis dar vienas dalykas, —
Kad jie lenktynėm dažnom lavintų žirgus ristus.
Jeigu prabėgdavo jie šimtą stadijų, leisdavo tąsyk
Jiems po vargų didelių bėgti prie ženklų ribos.
Štai prie jo lekia būriai raitųjų ir prakaitą lieja,
O keturkojai žirgai šnervėmis šniokščia plačiom.
Vienišas žirgas tokių lenktynių išvert negalėtų,
Bet su savuoju vadu skrieja jų visas būrys,
Stengias greituoliai žirgai pakelt šį sunkumą ir džiaugias,
Jei šeiminingą rungčiom savąjį gali jie nešt.
Ir nuostabiausiu būdu jaunuoliai su savo strėlinėm
Čia nuo vienu žirgų šoka tuojau ant kitų.
Bet kad bailiai niekada negalėtų pralenkti narsuolių,
Tamsiąją naktį dėl to viską reikėjo atlikt.
Būdavo apdovanojami tie, kur laimėt sugebėjo,
O nedrausims, nevikriems — tik pajuoka, negarbė.
Teko daug vargo padėt, jeigu kas per giliają upę
Persikelt bandė tenai, kur pats sraunumas tėkmės,
Kur sūkuringa vilnis pakilus muša į krantą,
Kur verpetingu ratu siaučia smarkioji banga.
Buvo toksai paprotys, kad kiekvienas prie šakių lenktųjų
Rišdavo savo ginklus, rūbais apvijęs savais.
Juos, per audringas bangas krūtine prasiverždamas, žirgas
Nešdavo šitaip visus, visiškai sausutėlius.
Šoka ristieji žirgai ir būriu tuoj per vandenį neria,
Šnervės bekyšo tiktai, girdis šniokštimas smarkus.
Laikosi jų kaklų jaunuoliai, ranka dešiniąja
Kimba tvirtai į karčius, vandeniui irias kaire.
Dovanas ima dalyt: pirmiau geresnes, o paskui jau
Kiek menkesnes, ir toliau — ką tiktai pelnėsi kas.
Taip išmankštintas karys ir be tilto pereina upę;
Nors čia vanduo ir gilus, kelias su ginklais kartu.
Nėr to dalyko, kuris būtų kariui narsiam tinkamesnis,
Kaip ryžtingumas, nes jis viltis ir baimę pranoks.
Vytautas tokią daugybę karių narsiųjų turėjo,
Jog net vargu kas suras tokį pasaulį, kaip jis.
Esant jam valdovu, viešpatavo taurus teisingumas,
Vyrams garbingiems dažnai dovanas skyrė didžias,
Panieka teko taip pat didžiūnams už jų ištižimą,
Nes jisai papročių buvo teisėjas rūstus.
Jis visose srityse teisingumo švento žiūrėjo,
Kad negalėtų kur nors slėptis apgaulė kokia;
Kalbama, jog net prieš tai, kai nubausti paskirdavo dieną,

Daugel kaltųjų tuojau patys skubėdavo mirt:
Nedelsdami ant kaklų stiprias jie sau nerdavos kilpas,
Nes jau nebuvo vilties, kad jiems atleistų bausmes.
Liudininkus melagius įsakydavo žiauriai kankinti,
Kad tik daugiau ateity niekas nedrįstų meluot.
Priesaikų pats kreivų beklausydamas, veidu rūsčiuoju,
Stebint žiūrovams aplink, grasė melagiui bausme
Ir, kaltuosius žvėrių gauruotais kailiais apvilkęs,
Liepdavo tuoj atiduot juos sudraskyti šunims.
Niekam nebuvo jis toks rūstus, kaip kuriam nors teisėjui,
Dovanomis papirktam, jeigu susekdavo jį.
Sako, jog vienas iš jų sudraskytas į gabalus buvo,
Nors, paėmęs kyšius, bylą išsprendė gerai.
Mat, tas vargšas tada neklausė jo įsako griežto,
Tad jį kankino dėl to, kad būt kitiems pavyzdys.
Vytautui ten viešpataujant; išnyko gaujos gobšuolių,
Ir už nuopelnus tuos bus jam garbė amžina.
Daugel jo žygių yra garbingiausiais vardais pavadintų,
Betgi mums dar svarbu darbą ir šį paminėt:
Jis žemdirbių taikingosios tautos dar lavino žmones, —
Arklas rūpėjo vien jai ir niekas kitas tada, —
Liepdavo į stovyklas atvesti supančiotų stumbrų,
Kad sužeidimų jokių kūne nebūtų visai,
Kol neįvykdyta tai, jis bausmę ar dovaną žada.
O susirinkus minia imasi darbo tuojau,
Šitą įsakymą jo, nepabūgusi nieko, įvykdo.
Ir prieš valdovo akis — štai jau grėsmingas žvėris;
Prisipažinti turiu, jog vargiai aš tuo patikėčiau,
Jeigu neverstų tikėt seniai, man perdavę tai.
Kad abejočiau mažiau, nusakė ir priemonės, būdą;
Ir, kaip kalbėjo jie man, įtaisai buvo tokie:
Dviguba stovi tvora išsiskleidus, toliau vis siaurėja,
O jos kylys priešaky turi didžiausios ertmės,
Jo pačiam vidury įspraustos tvirtosios kartys, —
Jas ten pušis nukirsta dengia savu žalumu.
Užmestos šakos aplink čia viską paslėpusios dengia,
Kad negalėtų pajust pinklių žvėris atsargus.
Vienas medžiotojas, rūbą raudoną ir kardą švytruodams,
Kiršina jį iš toli, degantį baisiai pykčiu.
Šis tartum viesulas koks įnirtęs tuoj puola ant jojo,
Betgi medžiotojas greit lekia vieta parinkta,
Kolei pasiekia tas pinkles, paruoštas stumbrui iš anksto,
Ir tuoj įbėga vidun, vejantis žvėriui čia pat.
Stumbrą smarkioji ugnis negalėtų dabar sulaikyti, —
Šoka galvotrūkčiais jis, spraudžias tarp karčių tvirtų.
Čia per kamputį tvoros galėjo tik vyras pralįsti;
Stumbras, suspaustas staiga, grįžti negali atgal.
Tuoju iš landynių išnyra kiti ir įstrigusį žvėrį
Supa, užmetę virves, sąnarius veržia stiprius.
Pančiais apraizgo bemat, nasrus putojančius stumbro
Suriša šikšnom tvirtom; raiščiai pastyra virš jo.

Vyrų ginkluotų būriai sulaikyti jau jo negalėtų:
Jeigu užtvertų kelius, jis prasiveržtų jėga.
Surištą tempia dabar; apnarpliotas virvėmis, eina
Viduryje tarp žmonių, apimtas baimės didžios.
Bet buvo laisvė duota — paleistas į lygųjų lauką;
Jam iš tikrųjų dabar pančių jokių nebaisu.
Buvo paleistas, kad skitų strėlėm raitieji smaugstyti
Ir kad galėtų kariai lavinti savo rankas.
Gaudavo jie dovanų už tą drąsą ir ietis taikliąsias;
Sako, kad už pavojus skirdavo balnui diržų.
Kas smeigia ietį geriau, dovanų tas gauna geresnių;
Dovanos taip palaipsniui skirstomos buvo kaskart.
Kas į šio milžino kūną giliau įvarydavo durklą,
Dovaną skirdavo tam didis valdovas patsai.
Tais gi laikais iš tiesų už visus jisai buvo garsiausias,
Bet ne dėl to, kad karų žygiai išgarsino jį:
Jis virš žmonių reikalų aukščiau dangiškuosius iškėlė
Ir nuolankia širdimi garbino dievą karštai.
Pats su savąja tauta įstatymus priėmė Kristaus
Ir sugriovė senas savo šalies šventyklas,
Dievui aukščiausiajam jis šventovių pristatė, tarnus jų,
Būdamas toks pamaldus, apdovanojo turtu.
Jis ir senųjų dievų stabus iš šventovių išmėtė,
Taip gi savąsias klaidas pats išpažino tada.
Tad nuo jo vardo grasaus nenoriai ir aš pasitraukiu,
Didžio valdovo žygius šičia aplenkęs dabar.
Nors ir turiu prisimint savo tikslą ir laiką neramų,
Vis dėlto reikia prieš tai ir apie žvėrį pabaigt.
Gal kam atrodo, jog aš nuo žvėries jau per daug atitolau,
Betgi reikėjo ir tai čia bent trumpai paminėt.
Kai begaliniais šauksmais šitą žvėrį vargina vyrai
Ir kai su jų balsais girioje plinta aidai,
Tąsyk atrodo, kad jį netrukus galės nužudyti:
Jam įsiutimas visai būna atėmęs jėgas.
Prakaitu permirkęs štai jis šonais alsuodamas muša,
Putos gi be atvangos drimba nuo kūno žemyn.
Pinasi kojos kaip girto, ir žingsniai kas kartą lėtėja;
Štai pažiūrėk, kaip tuojau kris pražūtinga mirtim.
Kai pasirodo, kad jis pakankamai jau prisidūko,
Šoka raiti nuo žirgų, nuveda juos nuošaliau.
Vyrai su durklais nuogais, kaip įprasta būna medžioklėj,
Žengia pirmyn, kad žvėris kristų nuo smūgių taiklių.
Jie, pasirinkę medžius, drąsiausiai prie jų atsistoja,
Noru didžiu degdami vykdyt baises žudynes,
Žvilgančiais kardais savais švytruodami, balsą pakėlę,
Žiaurųjį žvėrį visi kviečia artyn prie savęs.
Šis ir už vėją greičiau, išvydęs čia priešą, tuoj puola;
Tas, pasitraukęs atgal, dingsta už medžio staiga.
Vėlei jį puola žvėris, pašokdamas šuoliais smarkiausiai, —
Tu pamanyti gali, jog tai ugniniai žaibai.
Krinta nuo smūgio smarkaus tuoj medžio sujudintos šakos,

Jų dideli gabalai graso greita mirtimi.
Reikia sukaupti labai čia savąjį sielos budrumą, —
Tinginiui šioji vieta tinka mažiausiai tada.
Čia aš mačiau, kaip vyras drąsus, vos tik taip atsitiko,
Kardą išleido tuojau, baimė jį stingdė visai;
Jeigu likimas tuomet jam, vargšui, nebūtų padėjęs,
Būtų patekęs tikrai mirčiai tiesiog į nasrus.
Medis, kur slėpėsi jis, nuo dengiančio sniego bolavo,
Skleidėsi šakos aukštai, buvo platus ir stiprus;
Kai su didžiausiu triukšmu kakta stumbras trenkė į medį,
Kai sudrebėjo staiga sunkiosios šakos ant jo, —
Sniegas papurtytas tuoj, lyg debesiu virtęs tankiausiu,
Krito ir vyrą staiga paslėpė balta danga.
Kūno ir dvasios jėgas atgavęs, jis greit atsikėlė
Ir pasileido tuoj bėgt, debesio dengiamas dar.
Tokį jo žygį draugai didžiausiu juoku palydėjo,
Tartum išvengti mirties būtų baisi negarbė,
Tarsi šioje kovoje jėgas jie vienodas turėtų:
Vienas iš jų visada žūna žiauria mirtimi.
Kokia betrenktų jėga, smūgius šiuos medis atlaiko,
Įsmeigtus stumbro ragus kūnu apglėbia savu.
O kad medis gerai šaknimis galėtų laikytis,
Reikia, kad žemėj riebioj būtų vieta parinkta.
Jeigu pasitiki kas tuo, kurs auga smėlėtam dirvokšny,
Tas apsigaua ir, šiam griūvant, pargriūna ir pats.
Tas gi, kurio nė vėtros jėga negalėtų pargriauti,
Greitai nuo stumbro ragų smūgio parkrinta čia pat.
Šėlsta, — klaiku pažiūrėt, — norėdamas medį išversti,
Stumbras mauroja prie jo, sukas aplinkui ratu;
Siusdamas žiauriai jis nieko nemato ir nieko nejaučia.
Jis vaizduojasi jau vyrą laiką ant ragų.
Tąsyk nei vyro išvyst, nei žvėries negalėsi matyti, —
Užgula dulkės visur, vietą apgaubia tamsa.
Šitoks šėlimas žvėrių dažniausiai būna skirtingas:
Jie ir siautimo metu pastebi daug ką dažnai.
Kai Aleksandras, mūsų valdovas, kadais medžiojo,
Įvykis buvo baisus, žinomas dar ir dabar;
Ašarom tąsyk visa karalystė paplūsti galėjo,
Jeigu tik dievas tada būtų negelbėjęs jos.
Ant keturių stulpų pakeltas ten sostas stovėjo,
O nuo jojo toli matės grumtynių vaizdai.
Čia karalienė kartu su būriu palydovių sėdėjo —
Ir su matronom savom, ir su mergelėm jaunom.
Stovi jaunuoliai čia pat ir laukia, kad pultų juos žvėrys,
Bet kad tiktai didesni ir kad be galo pikti, —
Nori jėgas išmėgint, gabumą ir savąją drąsą:
Medžio viršūnėj aukštoj taiko Amūras strėles.
Papročiu savo surenk čia linksmą bekraujį žaidimą!
Ką, pavojingas berniuk, bendra su giriom turi?
Štai ir dabar, patikt norėdamas savo mergelei,
Tavo globojamas kris greitai juokinga mirtim.

Kai šičia žvėrys bėgiojo, kai gynės nuo puolančio prieš
 Ir kada buvo gražu reginį tokį stebėt,
Čia pat, merginų būry, žiburėlis sutvisko prieš saulę;
 Kaip visuomet, — puošmena buvo drabužių puikių, —
Auksu atastos jame skaisčiausios šviesos mirgėjo,
 Šilkas raudonas drauge degė liepsnom įvairiom.
Reginį šitą tuojau pamatė ir žvėrys įsiute, —
 Jis čia patraukė visus ir juos sustabdė trumpam.
Nepasakyčiau, kad ši giminė, įpratusi žaisti
 Vyrų jausmais, su žvėrim būtų padarius tą pat:
Bėgo iš ten jie, žmonių begalinių šauksmų išbaidyti,
 Ir medžiotojus tuoj puolė įnirtę visi.
Betgi štai vienas iš jų, turėdamas kūne jau žaizdą,
 Nuovokos savo tikrai dar nepraradęs visai,
Čia sustojo, kratydamas galvą, spalvom jis stebėjos,
 Rodės, kad veidus žmonių jis atpažįsta tikrai.
Niršdamas, kad iš žvėrių žudynių jie pramogas rengia,
 Geidė išgarsint dabar gresiančią mirtį čia jam.
Sušvokštė jis pagaliau, savo šnerves plačiausias išpūtęs
 (Tai buvo ženklas jį sekt būriui visam iš paskos).
Puldamas savo kakta, jis išvertė vieną pastolį;
 Tik ant pastolių kitų laikėsi vos pakyla.
Jeigu šis statinys būtų kartais pargriuvęs ant žemės,
 Kiek būtų kraujo tada žemė sugėrus juoda!
Kaip nuo žudynių baisių ragai tuomet būtų paraudę,
 Baimės širdis pažeista sunkiai galėtų suprast.
Žvėrį pirmiausia dėl to gerokai įvarginti reikia,
 Kad jis įtūžtų piktai, kad išišeltų smarkiau,
Kad prisirytų daugiau plačiuoju snukiu savo putų
 Ir kad liežuvis ilgai kyšotų jam iš nasrų,
Kad jis triukšmingai, grasiai per orą uodega plaktų
 Ir kad iš šnervių tirštus debesis leistų garų.
Nors ir šalčiai tvirtai užgrūdino milžiną stiprų,
 Prakaitas srūva tačiau tuokart jo kūnu visu.
Jis tealsuoja giliai, maurodamas temuša šonais,
 Ir tegu kūnas išvien prakaito virsta puta;
Jis be jokios čia tvarkos tegu sukas aplinkui, kiek gali,
 Ir te blakstienos akių virpesiu gąsdina jį;
Kad bekvėpuojant gaurai ant jo kaklo nė kiek nevirpėtų,
 Plaukus tetrasko jis sau, juos tegu rauna snukiu;
Savąjį kūną tegu jis naikina, kai kito jam trūksta,
 Savąjį pilvą kartu kojom tespardo aklai;
Kai žolynėliuos sausuos pakilęs vėjelis plasnoja,
 Jis į žolynus tegu kniubdamas griūna tada;
Ir kai paukščius sparnuočius virpėdamas seka šešėlis,
 Jį tegu šuoliais greitais įkandin vejas žvėris.
Tūkstančiai bus tau ženklų, iš kurių tu galėsi pažinti
 Laiką, kurs tinka geriau ir patogesnis kovot,
Jeigu žvėris dar nuvoks ir supras, tu tikrai pralaimėsi
 Ir beprasmingai tada virsi lavonu tuojau.
Rodos, kad mano kalba tik tuščias laidymas žodžių.

Nuobodį vyki šalin, nes pabaiga jau arti.
Remias į medį čia pat medžiotojas, kur ir žvėris jį
Puola ragais, o tasai vengia bent kiek atsitraukt,
Kad nuo kamieno dabar nė kiek nenutoltų į šalį,
Kad negalėtų žvėris vyro užpult iš toliau.
Ir taip ratu jie aplink šokinėdami sukasi smarkiai:
Iš vienos pusės — žmogus, o iš antrosios — žvėris.
Vienas jų taiko kardą įsmeigti į baisųjį kūną,
Kitas savu liežuviu kaunas lyg kardu aštriu;
Jeigu, iškišęs jį taip, galėtų nutvert už drabužių,
Galas tada, nes tuojau žūtų pagautas žmogus.
O kad pavojaus mažiau, liežuviu bekovojuant, jam būtų,
Spardo jis kojom visom, geisdamas greit nužudyt.
Perverti kūno vikriau jokia net strėlė negalėtų,
Kaip išsitaško nariai, kojom užgavus staiga.
Bet iš žvėries judesių medžiotojas viską numano,
Ką nūn turėtų daryt, ko gi reikėtų jam vengt,
Nes tuo smarkiu šniokštumu jis be gailesčio kaitina vargšą,
Šitokis karštis tikrai skirias mažai nuo ugnies.
Jeigu drąsuolis staiga širdies nepervertų stumbro,
Kristų ir žūtų jis greit vien nuo šniokštimo baisaus.
Visa tai stebi draugai: kad kova ilgai nesitęstų,
Kito vėl balsas tuojau žvėrį atšaukia iš ten.
Betgi jaunuoliai vikriai tada perveria stumbro krūtine,
Kad tuo lemtingu smūgiu baigtų žiaurioji kova.
Pergalę skelbia ragai, draugai nerangiuosius pajuokia,
O po kovos atkaklios guli palaužtas žvėris.
Krinta čia šiaurės miškų gyventojas pats galingiausias;
Kitas, kol leidžiu aš jam, slepiasi dar ligi šiol.
Jei būtų laiko bent kiek, tai surastas būtų ir šitas.
Taure, jei tu supranti, kovai tuoj kaktą paruošk.
Kaip nesakyti man to, kai baisūs karai mus baugina,
Kai jau pasauly visam gąsdina Marsas žiaurus.
Kristaus bažnyčia kilni taip sukrėsta jau svyruoja,
Karo lauke gan silpna ir netvirta namuose.
Kai nuo savų prieš save nukreiptų kalavijų ji skyla,
Krinta grobiu ir žaislu priešui tiesiog į rankas.
Ieško ji tasyk ilgai maloningo dangaus užtarimo;
Jo gi tikėtis taip pat kliudo ir mūsų kaltė.
Ką gi tuo tarpu karaliai mūs daro? Nejaugi jie miega?
Jiems nerūpėjo taika niekad mažiau, kaip nūnai.
Niekad nebuvo tokie neramūs. Ką gi tai reiškia?
Vienas galanda ginklus kito gyvybei atimt.
Jie pražūtingus pulkus savųjų veda į mirtį, —
Šis malonumas dabar jų užvaldė protus.
Krinta narsieji kariai vienoj ir kitoj pusėj lygiai,
Viešpačiai nori, kad juos skintų žiaurioji mirtis;
Žaidžia jie mūsų krauju, darydami tokią niekšybę.
Bendras priešas dėl to juokias iš jų jau seniai;
Tie, kurie pareigas eit sargų turėjo ir sergėt,
Drasko ir plėšia savų kaimenę, pavestą jiems.

Pyktis jau degina juos, sukeldamas kerštą didžiulį,
Toks įsiutimas baises apėmė širdis žiaurias:
Niekas nemato, kokia visiems mums nelaimė grasina
Ir kokioje nelemtoj būklėj valstybė yra.
Kur kalavijas toksai, nuo kurio nelašėtų mūs kraujas?
Kraują savųjų praliet dar iš tiesų žvėriškiau.
Turkas žiauriausiai dabar mūsų žmones ir šalį naikina,
Plėšia miestus ir pilis, mūs šventyklas ir namus,
Rengia sau uostus, vietoves stiprina, telkia kariauną;
Matom gerai, kad užteks jos mums visiems pražudyt.
Nors jis senelių arba kūdikėlių krauju apsitaškęs,
Šiuos savo darbus žiaurius tęsia be baimės jokios;
Nors moteriškių nėščių jis kardu vidurius skrodžia,
Džiaugias tiktai, kad visur ašaras mato graudžias;
Jis nesibijo nė kiek, kad jį kas galėtų užpulti:
Vargšė mes esam minia, o dar, be to, ir tamsi.
Betgi karaliai, kurie aplinkui jėgos dar kiek mato,
Alina, plėšia visaip kaip įmanydami ją;
Vieno jie siekia tiktai, kad niekas nė gyvas neliktų,
Kas dar galėtų toliau Kristaus įstatymą skleist.
Kai jis skaisčiausio dangaus aukštybėje regi dievybes,
Jam vos užtenka jėgų pasitikėt savimi.
Motina dievo, mergele skaisčioji, kada tavo vardą
Čia parašyti geidžiau, man sudrebėjo ranka.
Aš, sunerimęs labai, negaliu jau protu net suvokti,
Ar man reikėtų tylėt, ar man prabilt į tave.
Jeigu tyliu, tu verta, kad šlovintų visas pasaulis
Ir kad visi tvariniai garbintų vienu balsu;
Jeigu kalbu, tai pritrūks mano kalbai ir protui manajam
Tinkamų žodžių, kuriais šlovint galėčiau tave.
Bet, pasikliovęs tavu gerumu, kuriam nieks neprilygsta,
Kas tik žemesnis yra už visagalį dangaus,
Aš atleidimo prašau ir drebančia širdžia maldauju,
Puolu prie kojų tavų, melddamas, Motin, tave.
Toks nešvarus, negražiu drabužiu, bet širdim dar biauresnis
Veidu blyškiu, bekrauju, savo maldas tau siunčiu.
Aš gi meldžiu ne dėl to, kad vertas nors žodį ištarti,
Bet kad išgelbėti mus tu tik viena tegali.
Dievas iš meilės žmonėms, gailėdamas jų iškėlė
Tartum žibintą tave kalno viršūnėj aukštoj.
Kaip švelniai rūpinas paukštė savaisiais beplunksniais mažyčiais,
Taip, o mergele šventa, rūpinies tu žmonėmis,
Ir kaip pakelt parpuolusį kūdikį motina skuba,
Taip tu keli nuolatos puolusius savo vaikus.
O gailėstinga Marija, pasaulio žmonių užtarėja,
Čia su meldimais manais savo supinki maldas.
Žvelk į siutingus karus, krauju aplaistytą žemę, —
Kaip dar kardu ilgai tautą likimas naikins,
Kur mums, igijus tavo sūnaus tikėjimą tvirtą,
Dera gyventi taikoj, sandoroj tavo darmoj.
Mūsų valdovams protus šviesa tu skaisčiaja apšvieski,

Kad pamatytų, jog jie pareigas metė savas.
Kam jie pasaulio vadžias iš rankų savųjų išleidžia?
Nori jie tapti sargais, tampa plėšriausiais vilkais.
O tuo tarpu, kad jie galėtų bent kiek atsikvėpti,
Priešus sutramdyk žiaurius ir sulaikyk bent trumpam,
Kad varguolių žmonių, tautų, kurioms reikia pagalbos,
Neapiplėštų ir jų neišvartų vergais.
Meldžiam — padėk Hadrianui Šeštajam išvykt: kad atmestų
Priežastis ir tas mintis savo kelionei uždelst,
Kad jis atvyktų čionai, siutingas audras nugalejęs,
Ir sulaikytų ginklus, parengtus rūsčio žiauraus.
Jis tenurodo paikiems, kuriose šalyse yra priešų,
Ir tepasako, kuriuos tinkamai reikia nubaust,
Kad, teisinguoju keliu sau garbę pelnytą įgijęs,
Jis teisinguoju keliu ginklą nukreiptų tautos
Ir kad galėtų dabar jis tokiu popiežium tapti,
Kokio geidauja baisi mūsų laikų padėtis.

PABAIGA